

Ірина ШУЛЬГА
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
ira.shulha@tnpu.edu.ua

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасні реформи в системі загальної середньої освіти, зумовлені запровадженням Концепції Нової української школи, передбачають підвищення вимог до професійної компетентності вчителя. Особливої актуальності це питання набуває у контексті нового Державного стандарту профільної середньої освіти, який набуде чинності з 1 вересня 2027 року. Як зазначено у документі, профільна середня освіта ґрунтується на принципах «забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу на засадах інклюзивності та безбар'єрності; створення безпечного, вільного від насильства і булінгу (цькування) освітнього середовища, в якому забезпечено атмосферу довіри» [1].

Формування інклюзивної компетентності вчителя узгоджується й з основними положеннями та вимогами міжнародної освітньої політики, яка передбачає забезпечення рівного доступу до якісних освітніх послуг для всіх здобувачів та включення осіб з особливими освітніми потребами до загальноосвітнього простору. Це підкреслює інтеграцію національної освітньої системи до міжнародної спільноти.

Хоча активне впровадження інклюзивної освіти розпочалось у 2017 році після прийняття Закону України «Про освіту», аналіз релевантних наукових досліджень (В. Засенко, А. Колупаєва, Е. Данілавічуте, О. Казачінер, Л. Прохоренко, Н. Софій, О. Таранченко, З. Удич, М. Чайковський, З. Шевців та інші) підтверджує, що сьогодні вчителі часто стикаються із труднощами при її реалізації. Це зумовлено браком знань і вмінь, необхідних для роботи в нових умовах; психологічною та емоційною неготовністю; нерозумінням змісту інклюзивних цінностей; відсутністю необхідних ресурсів тощо.

Цілком погоджуємось із думкою вчених і розглядаємо інклюзивну компетентність вчителя як невід'ємну складову професійної компетентності, що охоплює спеціальні знання, уміння та навички, а також особистісно значущі якості та ціннісні орієнтації, необхідні для реалізації інклюзивної освіти та формування інклюзивного освітнього середовища. Інклюзивна компетентність передбачає формування у сучасного вчителя здатності працювати з різними категоріями здобувачів освіти, у тому числі з особами, які мають особливі освітні потреби, що водночас дає змогу формувати

індивідуальну освітню траєкторію, орієнтуючись на можливості, потреби, здібності та інтереси кожного здобувача.

Сформованість інклюзивної компетентності залежить від системної роботи з підготовки та перепідготовки педагогів, що передбачає різні формати підвищення кваліфікації (стажування, тренінги, курси, майстер-класи, вебінари тощо); методичний супровід та забезпечення вчителів усіма необхідними ресурсами.

Таким чином, ми окреслили перспективний напрям подальших наукових досліджень, що охоплює обґрунтування педагогічних умов формування інклюзивної компетентності вчителів, які базуються на принципах Державного стандарту профільної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти: Постанова КМУ від 25.07.2024 р. № 851. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF?find=1&text=%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7#w1_1